

Velikokrat pesnik poseblja drevesa: zelene borove roke, bori šepečejo, bor — stoik, bori med seboj govorijo, če umrete, bori, dragi bratje itd.

Slika kraškega človeka je nenavadno žalostna, zopet odraz tedanjih razmer, časa, v katerem je pesnik živel, saj vemo, da so Kraševci sicer veseli ljudje. Odraz mračnega razpoloženja je redkobesednost, ki se ujema s trpkostjo, ki jo izražajo primerni ukrasni pridevki in prispodobe (n. pr. v pesmi Žene s polja): temne postave, kakor sence, tihe postave, trudne, raskave roke, težki koraki, gost somrak, z bremenom obložena mati, njena utrujenost. To sliko blaži le bežen zvok zvona s svojo mehko, a nima moči.

Mrkost in skromnost kraške družine ponazarjajo goli, kratki stavki v Večerji.

Ljubezen do vsega, kar je kraškega, izraža pesnik v preprostih besedah. Kakor kraško zemljo ljubi pesnik človeka na njej in njegove preproste besede. Le-te so mu podoba kraške pokrajine. Njih ostru tišina se ujema z raskavostjo roke kraškega človeka

Tudi oblika pesmi je preprosta, največkrat štirivrstična kitica z rimo ali brez nje.

Pesnik ima rad izražanje v kratkih, odrezanih stavkih, potencirano v pesmi Cirkus Kludsky, rabi ga pa že tudi v svojih impresijah, n. pr. Jesensko šumenje, Potovanje:

*In tu in tam. Le bežno potovanje.
Drevo in stolp. In hiša. Gora. Hrib.
Kot žalost mrzla. Kakor tihe sanje.
Odhajaš. Truden in težak utrip.*

Morda je to podoba notranje raztrganosti ali pa neki poseben impresionističen pesniški izraz, ki se ujema s pesnikovo redkobesednostjo. Vsekakor ta oblika ne moti, ker jo uporablja le redko in je samo do skrajnosti potencirana skopost v izrazu, ki pa je v skladu z vso, največkrat otožno vsebino pesmi.

Ocene, poročila, zapiski

ANKETA O PLUSKVAMPERFEKTU

Ob članku Brede Pogorelec O pluskvamperfektu v knjižni slovenščini je uredništvo JiS pismeno vprašalo nekatere sodobne slovenske pisatelje (Cirila Kosmača, Miška Kranjca, Miro Miheličevo, Ivana Potrča, Dominika Smoleta, Bena Zupančiča), kako oni kot umetniki besede občutijo vprašanje pluskvamperfekta. Uredništvo je doslej prejelo odgovore Miška Kranjca, Mire Miheličeve in Ivana Potrča.

MIŠKO KRANJEC

(odlomek iz pisma uredništvu):

Povabili ste me, naj bi za Jezik in slovstvo napisal nekaj besed tako rekoč »iz praktičnega življenja« tako imenovanega pluskvamperfekta, ki je v vseh naših slovnica (da se na latinščino niti ne sklicujem) tako lepo prikazan in pojasnjen, ki pa očitno nekaj le ni v redu z njim.

Ravno zdaj nikakor ne bi utegnil karkoli napisati o tej stvari. Mislil pa sem, če bo to seve še potrebno, da bi potem, ko bom pregledoval roman (roman o Štirinajsti diviziji, op. ur.), nekako »iz žive prakse«, tako rekoč »s terena« lahko navedel

nekaj primerov, s katerimi bi morebiti to in ono nekako osvetlil, čeprav ne obrazložil. Zdi se mi namreč, da je pluskvamperfekt eden naših najbolj zagonetnih časov, zagonetnih ravno zato, ker če za čas zavržemo vsa zlata pravila o njem, obični človek ravno pri njem pri pisanju najčešče v zadregi. Na prvi pogled se zdi nepotreben, stvar mrtve slovnice, v resnici pa se nam — ali vsaj meni — pri pisanju nenehno opleta med prsti. Pišem ga, zbršem, pa znova priklidem v življenje. Težko je z njim, hud križ, brez njega pa tudi ni mogoče.

MIRA MIHELČ

Na Vaše ljubeznivo vabilo, naj povem tudi jaz kaj o pluskvamperfektu v slovenščini, se Vam moram opravičiti. Imam sicer nešteto skrbi, ampak pluskvamperfekt ne sodi mednje, skratka, ne razburja me. Kadar mi kje ustreza, ga rabim, drugače pa ne.

IVAN POTRČ

Ne vem, če je prav, da ste o tem pluskvamperfektu ali antepreteritu prav mene povprašali; meni je bila ta oblika vselej tuja, celo malce neprirodna, skratka, motila me je ter me še vedno moti pri branju, čeprav sem se navadil, da jo prenašam; v šoli, kjer sem zvedel za njo, mi je bila dokaj neprijetna ter sem se je celo bal — prinesla pa jo je v našo šolarsko zavest latinščina, profesorji slovenščine nas niso nikoli preganjali z njo, izjema tod so bili le latinci.

Kako smo včeraj pisali in kako danes pišemo, to je bila stvar včerajšnjih ter je stvar današnjih ljudi, ki pišejo — kdajkoli je ta pluskvamperfekt zašel v literaturo iz žive govorice, je bilo lahko vselej prav, mislim pa, da je bil poprej priučena ali umetna ko prirodna stvar. Kar se mene tiče, mislim, da ga ne bi kazalo ne gojiti ne umetno vzdrževati, niti mu ne bi bilo treba spomenika postavljati ter ga častiti — živa govorica ga bo potrebovala, če ga bo občutila; a če ga ne bo — kdo ga naj varje?

KRI V PLAMENIH V NOVI IZDAJI

Ob dvajseti obletnici narodnoosvobodilnega boja je Mladinska knjiga v zbirki Kondor izdala predelan in razširjen zbornik pesmi socialnega protesta in ljudske vstaje Kri v plamenih,* katerega prva izdaja je izšla 1951 ob desetem jubileju Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Novo izdajo sta urednika dopolnila s štiridesetimi pesmimi.

V tem posebnem izboru iz zakladnice naših pesnikov od prve svetovne vojne do danes so med seboj povezani socialni problemi, kritika družbe, ki je večkrat izražena s pesimiškim razpoloženjem, slutnja rešilnega viharja revolucije in žrtvovanje zanj, surovi čas okupatorjevega nasilja in requiem za padlimi.

Izbor naj bi, po urednikovih besedah, posredoval del razvoja slovenske revolucionarne miselnosti kot odraz družbenega, političnega in socialnega stanja v obdobju med obema vojnama in v naši ljudski revoluciji in individualnega doživljanja posameznih pesnikov, pripadnikov različnih svetovnih nazorov in literarnih struj. Morda je prav ta raznoterost v izboru pesnikov oziroma pesmi vzrok, da je posebno v poglavjih Rdeči atom, Deževna pomlad in Balada naših dni čutiti rahlo neenotnost. Tu se namreč idejna in stilna nasprotja posameznih pesmi, ki stojijo druga ob drugi, združujejo v neubran ritem, ki je rezultat različnih gledanj na dogajanje pri nas in v svetu in različnih notranjih doživetij posameznih ustvarjalcev. Kljub temu, da na prvi pogled ta neenotnost, neubranost in neke vrste razmetanost bralca moti, nam posamezna poglavja s pomočjo raznolike osvetlitve plastično predstavljajo posamezne probleme in skice.

V ciklu Rdeči atom posebno močno izstopa Srečko Kosovel s svojo elementarno jasnostjo, njegov krik je najglasnejši in v časih zasenči ostale pesnike oziroma pesmi, med katere ga je uvrstil urednikov namen. Med cikli, ki posredujejo predvno problematiko, je najenotnejši ciklus Sedmorojenčki, katerega socialna vsebina nam mozaično prikaže bedno življenje proletariata in problem izseljenštva. Ciklus Deževna pomlad, ki ga vsebinsko najbolje karakterizira Kosovelova pesem Večer

* Kri v plamenih, Mladinska knjiga, v Ljubljani 1961.